

- дотримуватися вимог щодо захисту персональних даних та охорони прав інтелектуальної власності.

Отже, освітяни окремих громад вже мають нові установи, які нададуть стимул для розвитку педагогічних колективів й сприятимуть впровадженню нових освітніх технологій у навчальний процес закладів освіти, разом із тим допоможуть створити простір навчання упродовж життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
2. 5 кроків до підвищення кваліфікації: роз'яснення і рекомендації. URL: <https://naurok.com.ua/post/5-krokv-do-pidvischennya-kvalifikaci-roz-yasnennya-ta-rekomendaci>.
3. Лист МОН №1/9-141 від 04.03.2020 року «Щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти» URL: <http://www.nmc.org.ua/metodicni-rekomendacii/listmonukraienivid04032020rokuno19141sodopidvisennakvalifikaciiipedagogicnihpracivnikivzakladivzagalnoieserednoieosviti>.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.

УДК 378.046.4

Стрельніков Віктор Юрійович,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри спеціальної освіти
і соціальної роботи Полтавського
національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка,
м. Полтава

РОЗВИТОК ПРОЄКТУВАЛЬНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Впровадження дистанційного навчання у навчальний процес закладу передвищої освіти вимагає детального його проєктування і передбачення наслідків впливу на здоров'я і життя суб'єктів навчального процесу. Тому

проблема проєктувальної майстерності викладачів закладів освіти виходить на одне з перших місць у практиці й теорії педагогіки.

Розглядаючи систему критеріїв і показників проєктувальної майстерності викладача закладу передвищої освіти, ми зважали на той факт, що для дидактики передвищої освіти інтерес становлять соціологічне (як елемент соціального проєктування) і психологічне уявлення про проєктування. Проєктування педагогічних явищ здійснюється викладачами закладів передвищої освіти за допомогою механізмів самоорганізації, самопізнання, самоосвіти як прагнення до професійно-творчої самореалізації, де творчість є способом інтенсифікації процесу [6, с. 33–34].

Виходячи із наших попередніх напрацювань [6, с. 32–38; 7, с. 20–24] та розвідок Л. Лебедик [1, с. 53–58; 2, с. 80–95; 3, с. 69–74; 4, с. 60–64; 5, с. 25–28], виділимо такі критерії і показники проєктувальної майстерності викладача закладу передвищої освіти:

1) *«самостійність проєктувальної діяльності»*, передбачає наявність в особистості таких якостей (показників): задоволення своєю професійною діяльністю, здатності адекватно оцінювати рівні професійної мотивації, вміння проєктувати дидактичні системи, професійної навченості, здатності раціонально організовувати і планувати свою роботу, саморегуляції в освітній діяльності, організаційних і комунікативних здібностей під час роботи в колективі, здатності до самостійного оволодіння знаннями, вміннями і навичками зі своєї спеціальності, розширення і поглиблення професійно значимих якостей і здібностей, постійна готовність до професійного відновлення;

2) *«професійно орієнтоване мислення, вміння використовувати прийоми вирішення завдань, виробляти тактику і стратегію проєктувальних дій»*, який визначається такими показниками: раціонально-логічне мислення (здатність до виявлення закономірностей, правил професійної діяльності; цілісне бачення, системний аналіз і прогнозування розвитку дидактичних систем); значеннева

професійна пам'ять (розвинуті мнемонічні здібності, що виконують не тільки функцію збереження значимої інформації, а й функції її активного розумового опрацювання, установлення логічних і асоціативних зв'язків); вербальні здібності (професійно-семантичне розуміння, вербальне мислення і здатність до словесних аналогій, ерудиція, здатність до професійного діалогу);

3) *«творче ставлення до проєктувальної діяльності, розвинута здатність до інновацій у викладанні, збагачення досвіду професії за рахунок особистої творчості»*, який визначають такі показники: творча уява й інтуїтивне мислення, образна професійна пам'ять, акторське мистецтво (мовна імпровізація, мистецтво перевтілення, здатність до емпатії, впливу на особистість через спілкування);

4) *«ціннісна орієнтація на проєктувальну діяльність»*, яка має прояв через такі показники: установка на самовдосконалення, мотиваційна спрямованість на суб'єкт-суб'єктну взаємодію в навчанні, прагнення до творчої самореалізації;

5) *«рівень розвитку професійних якостей і здібностей, необхідних для проєктування дидактичних систем»*, який визначають такі показники: готовність до рівноправної особистісної взаємодії в системі «викладач-студент», громадянська зрілість, високий моральний рівень, рефлексивна саморегуляція: воля, імпровізація в діях, організаційна гнучкість, розвинута здатність до інновацій у педагогічній праці, володіння методами аналітико-синтетичної переробки інформації й алгоритмами інформаційного пошуку, інформаційна грамотність, володіння технологіями підготовки й оформлення результатів навчально-методичної, дослідно-експериментальної, науково-дослідної роботи, здатність до освоєння програмних продуктів;

6) *«вміння проєктування дидактичних систем з використанням перспективних інноваційних та інформаційних технологій»*, яке визначають такі показники: знання можливостей інноваційних та інформаційних

технологій, уміння адаптувати і застосовувати програмні засоби з урахуванням особливостей навчання.

Виділені критерії і показники були використані у програмі короткотермінових (тривалістю 30 годин) курсів підвищення кваліфікації у формі тренінгу «Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін у закладах фахової передвищої освіти», проведених в умовах дистанційного навчання у 2020 році на базі Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського для педагогічних працівників фахової передвищої освіти: фахового медико-фармацевтичного коледжу Української медичної стоматологічної академії (з 21 по 26 лютого), взяло участь 30 педагогічних працівників; Лубенського лісотехнічного коледжу і Чугуєво-Бабчанського лісного коледжу (з 18 по 22 березня), навчалися 44 педагогічні працівники; Полтавського комерційного технікуму (з 25 по 29 березня), взяли участь 30 педагогічних працівників; Полтавського базового медичного коледжу (з 1 по 5 квітня), у тренінгу взяли участь 33 педагогічні працівники.

Означені курси підвищення кваліфікації очної форми проведення у формі тренінгу в умовах дистанційного навчання для педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти, ураховуючи Постанову Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», користуються попитом, адже зараховуються як обов'язкові, фахові з педагогіки для викладачів будь-яких дисциплін.

Окрім лекційних занять, були проведені практичні заняття і тренінги з використання алгоритмів компетентнісно-орієнтованих, дослідницьких, інтенсивних, інтерактивних технологій навчання, проєктивної освіти у викладанні і вивченні дисциплін.

У результаті учасники тренінгу оволоділи методиками вивчення і професійного розвитку особистості студента; методиками, технологіями,

формами, прийомами евристичного навчання, інтенсивного електронного навчання, ігрових, дискусійних технологій навчання, кооперативного навчання, соціально-психологічного тренінгу, технологій навчання у співробітництві, техніками нейролінгвістичного програмування й ефективного педагогічного спілкування. Після завершення тренінгу всі учасники отримали відповідні сертифікати.

В експерименті виявлено наявність тісного зв'язку проєктувальних, прогностичних, організаційних і комунікативних функцій викладача закладу передвищої освіти, які визначають рівень його проєктувальної майстерності. Аналіз досвіду кращих викладачів фахового медико-фармацевтичного коледжу Української медичної стоматологічної академії показав, що ними широко застосовуються елементи передбачення і проєктування. Вони розпочинали роботу зі студентами з визначення перспектив, життєвих і професійних планів, окреслення образів своїх майбутніх випускників. Потім складався план руху до цієї мети, визначалися завдання роботи з окремими студентами і студентським колективом, намічались перспективні стрижневі навчально-професійні завдання. Визначений окремий власний план дій – перспективний план навчально-виховної роботи – ставав нормою для викладача чи куратора групи, професійною необхідністю, він дозволяв працювати послідовно, ритмічно, передбачати очікуваний результат, орієнтувати студента на те, яким він має стати, що він згодом має знати і вміти.

Науково-практичні дискусії, семінари, обмін досвідом з колегами давали викладачам закладу передвищої освіти значний фактичний матеріал для удосконалення їхньої проєктувальної майстерності. Так, у фаховому медико-фармацевтичному коледжі Української медичної стоматологічної академії проводяться тренінги, заняття школи педагогічної майстерності та молодого викладача, різноманітні науково-практичні студії, навчання викладачів проєктуванню через наставництво тощо.

Показниками ефективності проєктів і проєктувальної майстерності викладача закладу передвищої освіти в умовах дистанційного навчання вважаємо такі, що не вимагають додаткових ресурсів і можуть застосуватися іншими викладачами, незалежно від досвіду і проєктувальної майстерності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Лебедик Л. В. Компетентнісний підхід у підготовці викладачів вищої школи до проєктування дидактичних систем в умовах магістратури. *Педагогічні науки*. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. Вип. 66–67. С. 53–58.
2. Лебедик Л. В. Компоненти структури підготовленості викладачів вищої школи до проєктування дидактичних систем. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: зб. наук. праць / ред. кол.: акад. І. Ф. Прокопенко (голов. ред.) та ін.* Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017. Вип. 49. С. 80–95. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/sciencemeans/index>.
3. Лебедик Л. В. Критерії готовності майбутнього викладача до проєктування дидактичних систем. *Педагогічні науки*. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. Вип. 69. С. 69–73. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/9050>.
4. Лебедик Л. В. Проєктування інформаційних технологій фахової підготовки майбутніх педагогів. *Педагогічні науки*. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. Вип. 71. С. 60–64.
5. Лебедик Л. В. Проєктування форм педагогічної підготовки майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури. *Імідж сучасного педагога*. 2017. № 8 (177). С. 25–28. URL: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/121201/117152>.
6. Стрельников В. Ю. Проєктувальна діяльність як складник професійної культури педагога. *Українська професійна освіта*. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. № 4. С. 32–38. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/12381/1/Strelnikov.pdf>.
7. Стрельников Віктор. Розвиток проєктувальної майстерності викладача як складової його професійної культури. *Молодь і ринок*. 2009. № 2 (49). С. 20–24.

УДК 378.011

Турчин Ольга Василівна,
методист відділу методики навчальних предметів та професійного розвитку педагогів Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, м. Тернопіль

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ